

miatt bevett jobboldaliakat mindenáron fel kell tornázní. A megtérteket be lehet venni, de semmi esetre sem szabad nekik mindenütt vezető szerepet biztosítani, és a baloldalt háttérbe szorítani. A baloldálnak az a feladata, hogy a progresszív irányzatot tolja előtérbe. Ha az oroszok az expediency érthető szempontjai miatt fel is használják a jobboldalt, nekünk az egység keretén belül érvényre kell juttatni a baloldal politikai és szociális követeléseit. A magyar jövő szempontjából a nem kommunista, erősen liberális Jászai fontosabb, mint a volt fasiszta Eördögh. Ezért ismételtlen kérem, hogy ezeket az érveimet figyelembe véve próbáljanak megoldást keresni. Nekem is lépten-nyomon ezekkel a problémákkal vannak nehézségeim. A szenvedélyes átvállalónak csak azt kell mondani, hogy lassabban az agarakkal. Akik tegnap még minden demokratát leköptek, nem érdemlik meg, hogy nekik csináljunk propagandát. Elégedjenek meg azzal, hogy nem hánytorgatjuk fel nekik a múltat.

Még egyszer köszönöm a küldeményeket.

Szívélyes üdvözzel

PIL 704. f. 342. ó. e. (másodpéldány)

¹ Gellért Hugó amerikai magyar festő és grafikus. Főleg baloldali ihletésű rajzaival, karikatúráival vált ismertté. Mint a KP-hoz közel álló Horthy-ellenes Liga egyik vezetője került szoros kapcsolatba Károlyival 1930-as amerikai körútja során. Később is részt vett a baloldali, antifasiszta mozgalmakban.

6. POLÁNYI KÁROLY KÁROLYI MIHÁLYHOZ

(London, 1945. január 20.)

Mélyen tisztelt Elnök Úr!

E pillanatban vettem Feleségemhez intézett levelét, amelyet az ő felhatalmazásával felbontottam.

Elnök Úr helyesnek látta, hogy engem ignoráljon egy olyan ügyben, amelyben feleségemmel együtt jártam el. Ezt nem a New Democratic Hungary mozgalomra értem, amelynek tagja nem vagyok, hanem azon nagyfontosságú politikai kérdésekre, amelyekben Elnök Úr majdnem találkozásunk óta bizalmával megtisztelt. Ezzel a bizalommal, mint Elnök Úr tudja, én soha vissza nem éltem; amiket Elnök Úr velem bizalmasan közölt, azt még a feleségemnek sem adtam tovább.

Ami Kellermann módszereit illeti, azok sajnos tények, és azokról nekem az Elnökné maga ismételtlen panaszkodott, míg ő maga azokat távolról sem tagadja, hanem ellenkezőleg, meggyőződéssel védelmezi. Nem első eset, hogy egy elvhű fanatikus megengedhetetlen eszközöket választ. Hogy Elnök Úrnak is vannak tanácsadói, az csak magától értetődik.

Persze egyet sajnálattal elismerek. Maga az a tény, hogy Elnök Úr sértve érezte magát levelem egy fordulata által, bizonyítja, hogy hiba történt. Ezt mélyen fájlalom, de azért hivatkozhatom arra, hogy amikor a legnagyobb közös érdekek védelméről van szó, akkor inkább¹ [sic!] hibázni az igazság durva kimondása, mint a gyáva eltussolás irányában. Eleget szenvedtünk mindannyian ricinusolajos édeskészségektől.

A dolog érdemére térve, személyeknek ehhez persze semmi közük. Elnök Úr politikai vonaláról van szó, amelyről ismételtlen behatóan beszéltünk. Remélem, hogy e tekintetben áldozatos intervencióm nem volt egészen hiábavaló. Ez a lépés odaadó barátság kifolyása is volt, amely, hiszem és remélem, túl fogja élni ez incidenst. Politikai intervencióra, persze, ezek után magamat feljogosítva nem érzem, és ilyenekkel alkalmatlankodni nem fogok.

Egyre kérem Elnök Urat. Akármennyire úgy érezné is, hogy tévesen ítélem meg a politikai helyzetet, egy percig se kételkedjék bennem. Ön huszonöt év óta az első ember, akihez csatlakoztam. Ezen én már nemigen fogok változtatni.²

Mély tisztelettel és hű barátsággal

OSZK K 212. f. (Polányi-gyűjtemény) 310. egység (fogalmazvány)

¹ Helyesen: jobb.

² Polányi január 23-án rövid levélben bejelentette Károlynak mint a Magyar Tanács elnökének, hogy elvállalta egy tanulmány írását Ripka csehszlovák miniszter részére Közép-Kelet-Európa regionális problémáiról.

7. DUCZYNSKA ILONA KÁROLYI MIHÁLYHOZ

(London, 1945. január 21.)

Mélyen tisztelt Elnök Úr!

Szomorúan vettem a levelét. Ha határtalan őszinteséggel – amit, úgy gondoltam, egy rendkívüli helyzet megkívánt – csak keserűséget és bántódást okoztam Önnek, akkor jobb lett volna, ha hallgatok. Ezt, úgy éreztem, nem tehetem ama bizalom elárulása nélkül, amelyet Elnök Úr ismételt kritikus helyzetekben tanúsított irányomban. Egy pillanatig sem habozok mondani, hogy levelem minden olyan sorát és kitételét visszavonom, amellyel Elnök Úr úgy érzi, hogy személyében bántottam meg. Kellermann politikai integritását soha kétségbe nem vontam, és mindig igazat adtam neki abban, amit nekünk ismételt mondot, hogy közel van az időpont, amikor már nem azonosíthatja magát többé az Elnök Úr politikájával, mert ő attól balra kell hogy eltérjen. Ami Elnök Úr levelének tárgyi vonatkozásait illeti, mindenben hozzájárulok ahhoz, amit férjem távollétében jan. 20-iki levelében már a saját levelében¹ megírt.

Elnök Úr levelébe egy félreértés csúszott be az „összvélemény” kitétel körül. Az utolsó választmányi ülésen kialakult összvéleményt az Elnök Úr maga nagyjából úgy fogalmazta meg, hogy „a választmányban különböző nézetek hangozván el, az elnök a tanáccsal kapcsolatban keressen modus vivendit az ügyek továbbvitelére”. Én Elnök Úr ezen kijelentésére céloztam levelemben, amely éppen ezért *nem* többségi, hanem összvéleményt említ.

Nagy sajnálatomra Elnök Úrnak azon felszólítását, hogy delegátusi jogcímről lemondjak, részemről „személyes ügynek” nem tekinthetem, annak eleget nem tehetek, és kénytelen vagyok státusomhoz ragaszkodni mindaddig, amíg abban szervezeti úton változás nem történt. Az alkotmányos eljárás megkívánja, hogy a Tanácsból való visszavonásom kérdése a mozgalom választmánya elé kerüljön, amelynek a képviselőjében a Tanácsban helyet foglalok. Ez nemcsak a demokráciának, hanem a jogszerűségnek is követelménye.

Ami pedig az irodalomtörténeti példákat illeti, sajnos a legjobb költők a leggyatrább politikusok voltak – Petőfitől Tollerig.

Végül is kérem Elnök Urat, hogy az őszinte meggyőződésből fakadt politikai eljárásomat tekintse igazoltnak, akkor is ha rosszul választottam meg a szavaimat, amiért tiszta szívből kérem az elnézését.

OSZK K 212. f. (Polányi-gyűjtemény) 310. egység (másodpéldány)

¹ Helyesen: nevében.